

հարկադրած բանաւոր քննադատութեան բոլոր առաւելութիւնները. երկրորդը՝ բուն իսկ իրենց վանական ներքին մտաւորական կեանքը, ուր՝ երեք քառորդ դարէ ի վեր՝ Յովնանեաններէ, Թոռնեաններէ, Սիպիլեանէ, Գաթրճեանէ, Գարագաշեանէ, Ըմպէնեանէ, Տէրվիշեանէ և վերջապէս Այտընեանէ արօրացրուած և պարարուած հող մը գոյացած էր, ընդունակ՝ հայագիտական ճշմարիտ աշխատանքի և Կրկնապէս նպաստաւորուած այդ դաշտին մէջ է ահա որ բացուեցաւ և բարձրացաւ «Հանդէս Ամսօրեայն», Հայ բանասիրութեան տալու համար իրեն արժանի նկարագիրը և դարուն պարտադրած ոգին։ Անոր մէջ, յօրինուածեալ ծրագրի մը համեմատ մշակուեցան Հայագիտութեան գրիթէ բոլոր ճիւղերը. պատմութիւն, մատենագրութիւն, լեզու, ազգագրութիւն, հնագիտութիւն, գրականութիւն, լրագրութիւն, ճարտարապետութիւն, ձեռագրիչներ, երաժշտութիւն, եւ ինչ որ մօտէն կամ հեռուէն յարաբերութիւն կնիւր ցուցնիւ հայկական մշակոյթի հետ։ Աղբիւրներու քնննութեան և համեմատական զննութեան մեթոտը կիրարկուեցաւ միշտ պատշաճ եւ կարելի զգուշաւորութեամբ։ Հայ և հայագէտ եւրոպացի ամենէն երեսիլ գրիչներ իրենց ժամագրաւայր ըրին թերթը, յիսուն տարուան ընթացքին Հայագիտութեան ընծայելու շուրջ երիցս յիսնեակ հատորներու հարուստ շարքը, որ կազմեց «Ազգային Մատենագրարան»ի թանկագին հաւաքուած։ Ստորջէ թէ բուն ժողովրդագրական, բանահիւսական, հնախօսական և արդի գրականութեան մասեր, որոնք շատ աւելի լայնօրէն և մասնագիտօրէն մշակուեցան, զոր օրինակ, Լալյանեանի Անգլագրական Հանդէսին մէջ և երբեմն այլուր, իրենց համար ընդարձակ տեղ չունեցան անոր մէջ, բայց անիկա հասկընալի է ինքնին, երբ նկատի առնուի անոր հրատարակուիլը հայրենական աշխարհէ և հայ կեանքի եռուզեռէն հեռու միջավայրի մը մէջ, որ առ առաւելն դասական հետաքոտութեանց պայմանները միայն կարելի կ'ընէր իրեն։ — Ամէն պարագայի մէջ, արգարութեան միայն պիտի ըլլայ ըսել թէ հայկական գիտութեանց ամենէն չափեկան և կատարեալ հանդէսն է ան ներկայիս մեր մէջ, որ, դեռ այժմ, Ակինեանի ճարտար

խմբագրապետութեան տակ, կը զգացնէ միշտ Այսրենեանի ոգին և Տաշեանի տաղանդը։ Իսկուր հայ թերթներուն մէջ անէ թերեւ որ ունի ընթերցողներու ամենէն սակաւաւոր թիւը — նշան՝ մասնագիտական մտագրաւութեանց դեռ յետեալ աստիճանին մեր մէջ — բայց իր իսկական արժէքովը առաջիններէն է ան միշտ, ներկայիս և ապագային համար մանաւանդ։ Իր տօնը պանծացումն է հայկական գիտութեան գաղափարին, որուն հանդէպ համակրանք միայն պարտի զգալ ամէն ոք։

Ի տես եւրոպական խաղաղ և բարգաւաւ կեդրոններու մէջ ծագած Միխիթարեան ամբողջին այդ երկու կէտերուն իրթական և գիտական այս զարգացման, ամէն հայու իրաւունքն է խորհիլ. «Թո՛ղ տրուին այս ազգին՝ քիչ մը հանգիստ կեանքի, քիչ մը ապահովութիւն պատուոյ, ու գիւրուութիւններ իմացական և նիւթական պայմաններու, աշխարհի ամենէն յառաջադէմ ժողովուրդներու գիծին վրայ պիտի ըլլայ միշտ իր տեղը»։

Թ.

ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

ԵՒ

ՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱԻՐՆԵՐԸ

Յայտնի է թէ Ն. Ս. Օժոնթիւն Ամենայն Հայոց Հայրապետը տնօրինած էր որ էտինպուրիկ կրօնական մեծ Համաժողովին մէջ, այս տարի, Հայ Եկեղեցիի ներկայացուցիչներն ըլլան Ս. Սթոռոյս Լուսարարապետ Տ. Մեքսոպ, Ռուսանիոյ առաջնորդ Տ. Յուսիկ և Մանչեսթրի հոգեւոր հովիւ Տ. Մատթէոս արքեպիսկոպոսները։ — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը էլ միաժինն այս լուրը ստացուելուն պէս դրած ըլլալով սակայն, թէ Տ. Մեքսոպ Սրբազանի այս միջոցիս վանքին մէջ ներկայութիւնը անհրաժեշտ է որ և է ատենէն աւելի, Ն. Ս. Օժոնթիւնը կարգադրած էր որ միայն

միևս օրբազանները մեկնին Անգղիա: — Մեզ հասած թղթակցութեան է մը կը տեղեկանանք թէ երկու Ս. Արքեպիսկոպոսները ժամանակին հասած են ժողովին: Տ. Յուսիկ Արք. պատրաստուած է եղբոր գերմաներէն լեզուով գրաւոր գեկուցում մը ընել Հայոց Եկեղեցւոյ պատմութեան, դաւանութեան, ծէսերու և ներկայ վիճակի մասին, և սակայն կրօնական այդ մեծ ժողովը, ունենալով իր դիւանին մէջ՝ նախընթաց գուժարուժէն (1927) բաւարար տեղեկութիւն մասնակցող իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ պատմութեան, դաւանութեան և ծէսերու մասին և միւս կողմէ կերելով առաւելագէտ վիճարանական բնոյթ՝ օրակարգի խնդրներու շուրջը, կարիք չէ տեսած, որ պատմաւարները իրենց եկեղեցիներու մասին յուշագիր կամ գեկոյց ներկայացնեն: Ուստի զանազաններու կողմէ եղած են միայն բանաւոր շնորհաւորութիւններ, լաւագոյն բարեմարթնութիւններով:

Հայ պատուիրակներն և շնորհաւորներն ժողովի բացումը յանուն Նորին Սրբութեան Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի և Հայ Առաքելական ինքնագլուխ եկեղեցին, թէ՛ Քիշթըրպրիի Արքեպիսկոպոսին ի Լոնտոն և ժողովին նախագահող Եօրքի Արքեպիսկոպոսին յետին պարզ, բարձրագոյնով, որ այս մեծ ժողովը, Աստուծոյ օրհնութեամբ արդիւնատուր կերպով յառաջ վարէ օրակարգի հարցերը, սիրոյ և խաղաղութեան մթնոլորտի մէջ:

Շնորհաւորութիւններէ և օրակարգը անփոփոխ ընդունելէ յետոյ, ժողովը բաժնուելով չորս ենթաբաժանումներու, անցեր է իր զբաղումներուն:

Երկու սրբազանները արձանագրուել են առաջին բաժինին մէջ: Ներկայ եղբոր են բոլոր նիստերուն: Այցելած են նաև միւս բաժինները: Այս բաժինները իրենց աշխատանքները աւարտելէ յետոյ, արդիւնքը գրաւորապէս ներկայացուցեր են ժողովին: Ժողովը, երկու օր տևող (ճաշէն առաջ և յետոյ) իր չորս նիստերուն մէջ, թիւ ու դէմ կ'արժեքներու փոխանակութենէ յետոյ, ինչ-ինչ թեթեւ բարեփոխութիւններով ընդունել է ենթաբաժանումներու միացեալ տեղեկագիրը կամ գեկոյցը:

Մեծ ժողովը, Օգոստ. 3-18 աշխատելէ յետոյ, փակուել է ընդհանուր գումարնակու-

թեամբ: Թանձնարարուել է բոլոր պատգամաւորներուն, որ իւրաքանչիւր իրենց տեղերու մէջ աշխատին համաքրիստոնէական համաշխարհային կրօնական այս շարժումը միշտ վառ պահել և կենդանի խօսքով հակադէպ հակաքրիստոնէական շարժումներուն, աշխատել աշխարհի խաղաղութեան համար, Աւետարանի քարոզութեամբ, որ ժոյլ ինչ է, բայց ի՞նչ համադրածակցութիւն բուրդ եկեղեցիներու. այլ խօսքով՝ պահպանել եկեղեցիներու մէջ սիրոյ և միութեան կապը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԻ ՄՏԱԾՄԱՆ ՑՈՒՂՈՐ

Լ ՈՒ Ս Ա. Ի Ռ Ն Խ Օ Ս Բ

Լամբի մը բոցը միշտցին մեզ կէս մը միայն կը գրաւէ, ու մեք կ'ըմանք, մեր ձեռներէն միայն մեկովը գոցել անոր ամբողջ լոյսը. բայց այս պզտիկ լոյսը ինքնին կը ծաւալի յարկաբաժինի մը ամբողջ տարածութեան մէջ եւ որոշակի ճեսանելի կ'ընէ բոլոր առարկաներն ու անձները, գոր աւել կ'արձանակէ: Միեւնոյն է պարագան՝ Աւետարանի կարգ մը բառերուն համար. այդ բառերը, քեզ ծածկուած են պատմութեան մը մանր մասերուն կամ պարբերութեան մը պարոյրին մէջ, բայց կը նմանին պզտիկ բոցերուն որոնք, երբ դուրս գան զիրենց խափանող բաներէն, իրենց լոյսով կը լեցնեն ամբողջ պարունակ մը, որ մուր եւ միջեւ անոնց երեւումը . . .

Նոյնպէս, Աւետարանի խօսքներէն մեք մին, երբ կ'աւ մտածուի, կը օտնի քաղ առաջ, եւ կ'արձեւ անգիմաղդելի գաղափար մը փայլէ, քրիստոնէական կեանքի մեկ ծայրէն միւսը. այսպիսիներէն է անճուճ Յիսուսի Քրիստոսի սա խօսքը. «Եթէ օայցեք միայն ուղղոյն բարեկամաց ձերոց, զի՞նչ աւելի առնե՞ք» (Մթք. Ե. 47):

Ա. Վ.

